

KOMMUNIKATIONSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 17/2009 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ombildning av Luftfartsverket till aktiebolag

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 19 september 2009 en proposition med förslag till lag om ombildning av Luftfartsverket till aktiebolag (RP 145/2009 rd) till kommunikationsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- överdirektör Juhani Tervala, projektchef Hannu Hautakangas, konsultativ tjänsteman Rita Linna och konsultativ tjänsteman Mika Mäkilä, kommunikationsministeriet
- budgetråd Esko Tainio, finansministeriet
- avdelningsstabsofficer Tuomo Repo, försvarsministeriet

- direktör Matti Tupamäki, Luftfartsförvaltningen
- generaldirektör Samuli Haapasalo, Luftfartsverket
- generaldirektör Petteri Taalas, Meteorologiska institutet
- biträdande direktör Seppo Reimavuo, Konkurrensverket
- vice verkställande direktör Lasse Heinonen och planeringschef Sverker Skogberg, Finnair Oy
- avtalsfunktionär Hannu Moilanen, Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena
- ombudsman Kai Mönkkönen, Finlands Flygförbund.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att det stiftas en lag om ombildning av Luftfartsverket till aktiebolag.

Enligt propositionen ska Luftfartsverket ombildas till ett aktiebolag som helt ägs av staten. Det nya aktiebolaget ska i syfte att främja luftfarten driva och utveckla statens flygplatsnät och flygtrafiktjänstsystemet i Finland för den civila och militära luftfartens behov samt tillhandahålla flygtrafiktjänster inom det luftrum för vilket Finland ansvarar enligt vad som särskilt föreskrivs eller bestäms om dem. Aktiebolaget ska bedriva affärsverksamhet i enlighet med den reglering som gäller för verksamhetsområdet.

Statsrådet ska bemyndigas att till aktiebolaget överlåta den egendom som Luftfartsverket har i sin besittning samt verksamheten vid verket. Aktiebolagets verksamhetsområde ska omfatta affärsverksamhet som gäller flygplatserna och servicen på dem, affärsverksamhet som gäller flygtrafiktjänsten samt annan affärsverksamhet i anslutning till flygplatserna och flygtrafiken. Luftfartsverkets personal ska övergå till anställning eller anställas vid det nya aktiebolagets tjänst.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2010.

Lagen avses träda i kraft vid ingången av 2010.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Med hänvisning till propositionen och annan utredning anser utskottet att propositionen är behövlig och motiverad. Utskottet tillstyrker lagförslaget utan ändringar.

En bakomliggande orsak till propositionen är Europeiska kommissionens avgörande i slutet av 2007 i fallet Vägverket. Enligt kommissionen var verkets konkursskydd och inkomstskattepraxis inte förenliga med den gemensamma marknaden. Den fortsatta beredningen resulterade i den principiella lösningen att statens nuvarande affärsverksmodell inte kan anses vara en verksamhetsform förenlig med den gemensamma marknaden. I den öppna konkurrensen på en fungerande marknad bör statlig rörelse i regel drivas i aktiebolagsform.

Offentliga tjänster. Den viktigaste uppgiften för det aktiebolag som ska bildas är att sörja för flygplatsnätet och tillgången på flygtrafiktjänster i hela Finland. Staten har strategiskt ägarintresse i bolaget. Enligt 1 § 4 mom. i lagförslaget ska bestämmelser om bolagets offentliga serviceuppgifter utfärdas särskilt.

Gemenskapsrättens gällande reglering av verksamhetsområdet täcker in en betydande del av Luftfartsverkets verksamhet. De bestämmelser som gäller flygtrafiktjänsten är direkt bindande gemenskapsförordningar. Luftfartsverkets territorialövervakningsuppgifter regleras i 24 § i territorialövervakningslagen (755/2000).

För att direktivet om flygplatsavgifter, som gäller flygplatsaffärsverksamhet, ska kunna genomföras kommer regeringen att lämna ett lagförslag om flygplatsnätet. Där ska det garanteras att nätverksprincipen tillämpas i underhållet av flygplatserna i landskapen. I lagen ska det ingå bestämmelser om bolagets rätt och skyldighet att sörja för Luftfartsverkets nuvarande flyg-

platsnät som statsbolag. De bolagsrättsliga frågor som gäller nätverksprincipen ska säkerställas genom bestämmelser i bolagsordningen.

Utskottet ser det som ytterst viktigt att landet behåller sitt nuvarande nätverk av flygplatser. Flygtrafiken har stor betydelse i det rikstäckande trafiksystemet. Vid sidan av de företagsekonomiskt mest lönsamma flygplatserna är det rationellt att på det sätt som nätverksprincipen möjliggör också satsa på servicestandarden på de övriga flygplatserna så att flygtrafiken blir mer attraktiv och hela nätets lönsamhet därmed förbättras. Heltäckande och fungerande nationella och internationella flygförbindelser är en kritisk konkurrensfaktor för företag som satsar på export och för turistnäringen. De bidrar också till att regionerna kan utvecklas på lika villkor. Beslut om att stänga flygplatser som inte fungerar eller inte är lönsamma får inte fattas enbart av det nya bolaget.

Luftfartsverkets beredskaps- och försvarsuppgifter ska på motsvarande sätt beaktas i den reform av luftfartslagen som är under beredning. Det nya aktiebolaget ska åläggas sådana skyldigheter och begränsningar för beredskap och försörjningstrygghet som motsvarar de nuvarande. Till exempel de nuvarande territorialövervakningsuppgifterna ska bestå. Principerna för prissättning av den civila och militära luftfarten ska samordnas genom lagbestämmelser om prissättningen för det nya bolaget. Detta understryker för sin del de samhälleliga grundläggande uppgifter och skyldigheter som bolaget har på sitt verksamhetsområde.

Det är viktigt att bolaget kan genomföra sina samhälleliga uppgifter i fråga om beredskap och försvar i alla säkerhetslägen. Det gäller i synnerhet att se till att de offentliga uppgifterna när det gäller territorialövervakning, beredskap och räddning fortfarande avklaras på tillbörligt sätt.

Principerna för prissättning av den civila och militära luftfarten ska samordnas genomsebart och på lika villkor. Man bör särskilt uppmärksamma kostnadssambandet och en skälig avkastning i fråga om prisnivån på de särskilda tjänster som bara anlitas av försvarsministeriets förvaltningsområde.

Personalkonsekvenser. Sakkunniga har noterat att alla anställda inom de funktioner som ska bolagiseras blir anställda hos det nya aktiebolaget genast när det bildas. Anställda i arbetsavtalsförhållande övergår till bolaget och personalen i tjänsteförhållande anställs i arbetsavtalsförhållande. Personal i tjänste- och arbetsavtalsförhållande på viss tid ska anställas eller övergå till anställning hos bolaget i arbetsavtalsförhållande för motsvarande tid.

Enligt 7 § 2 mom. ska på arbetstagarna och villkoren för anställningsförhållandet tillämpas vad som bestäms eller föreskrivs i eller med stöd av lag och vad som överenskomms i det kollektivavtal och arbetsavtal som är bindande för bolaget. Således gäller de enskilda arbetsavtalen i den form de är skrivna och kollektivavtalen är i kraft till utgången av avtalsperioden. I 9 § 2 mom. ingår en övergångsbestämmelse om att tjänstekollektivavtalet tillämpas som kollektivavtal fram till utgången av avtalets giltighetstid.

Personalen i tjänsteförhållande blir anställda i arbetsavtalsförhållande hos aktiebolaget (7 § 1 mom.). Tjänsterna dras in och på dem baserade tjänsteförhållanden och tjänsteförhållanden för viss tid avslutas utan uppsägning (7 § 3 mom.). Tjänstemannens samtycke krävs inte för indragning av tjänsten eller avslutande av tjänsteförhållandet.

Enligt sakkunniga motsvarar pensionsskyddet för de anställda som flyttar över till aktiebolag det nuvarande intjänade pensionsskydd som statsanställda har i förhållande till sin pensionsålder, storleken av statens grundpension och till läggspensionstillväxten. Det nya aktiebolaget tecknar en ansvarsförsäkring för tilläggspension.

Bolagiseringen i sig avses inte inverka på antalet anställda eller eventuella anpassningsåtgärder. Bestämmelserna om personalen garanterar personalens ställning i den utsträckning som ändringarna beror på att arbetsgivarens juridiska form har förändrats.

Samarbetsskyldigheterna enligt lagen om samarbete inom företag (334/2007) tillämpas på det nya aktiebolaget. Lagen tillämpades på Luftfartsverket redan när det var affärsverk. Enligt sakkunniga ska en företrädare för personalen utses till aktiebolagets styrelse enligt vedertagen praxis på affärsverket.

Utskottet lägger vikt vid att omställningsprinciperna i fråga om personalen ska omsättas i praktiken. Det är viktigt att betona betydelsen av bra personalpolitik i ett helt statsägt bolag, särskilt nu i övergångsfasen. En kunnig och motive-rad personal är en kritisk framgångsfaktor för företaget. Därför är det viktigt att garantera personalens ställning i övergångsfasen och behålla goda förhandlingskontakter mellan arbetsgivaren och arbetstagarna.

Förslag till beslut

Således föreslår kommunikationsutskottet

att lagförslaget godkänns utan ändringar.

KoUB 17/2009 rd — RP 145/2009 rd

Helsingfors den 20 oktober 2009

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Martti Korhonen /vänst
vordf. Saara Karhu /sd
medl. Mikko Alatalo /cent
Marko Asell /sd
Leena Harkimo /saml
Kalle Jokinen /saml
Jyrki Kasvi /gröna
Lauri Kähkönen /sd
Mats Nylund /sv
Pentti Oinonen /saf

Markku Pakkanen /cent
Lyly Rajala /saml
Tero Rönni /sd
Pertti Salovaara /cent (delvis)
Janne Seurujärvi /cent (delvis)
Ilkka Viljanen /saml
Anne-Mari Virolainen /saml
ers. Lauri Oinonen /cent (delvis)
Sari Palm /kd (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Kaj Laine.

RESERVATION

Motivering

Regeringen föreslår att Luftfartsverket ombildas till aktiebolag. Propositionen ger en snävare beskrivning av verkets uppgifter än den gällande lagen om Luftfartsverket. De samhälleliga serviceuppgifterna är omfattande. Verkets viktigaste uppgift är att sörja för flygplatsnätet i Finland och för tillgången på flygtrafiktjänster i hela landet. Det gäller i synnerhet att se till att de offentliga uppgifterna när det gäller territorialövervakning, sjöräddning och beredskap avklaras på tillbörligt sätt. Det är bara en liten del av dagens flygplatser som är ekonomiskt lönsamma och även de behöver intern korssubventionering. Det är inte samhälleligt lämpligt att bolagisera om vi verkligen vill ha kvar dagens flyg-

platser och se till den regionala likabehandlingen.

Som ägare är staten också skyldig att ta hand om sin personal, men personalen uppmärksammas inte tillräckligt i lagförslaget. Där bör det skrivas in att personalen övergår som gamla anställda till bolaget och har samma anställningsvillkor som tidigare. Dessutom behövs det separat finansiering av pensionsansvaret så att detta inte tynger bolagets ekonomi.

Förslag

Således föreslår vi

att propositionen i sin helhet förkastas.

Helsingfors den 20 oktober 2009

Saara Karhu /sd
Marko Asell /sd
Lauri Kähkönen /sd
Tero Rönni /sd

Martti Korhonen /vänst
Pentti Oinonen /saf
Sari Palm /kd